

Protokół

124. posiedzenia Komisji Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej, które odbyło się 1 marca 2023 roku w formie wideokonferencji obsługiwanej przez Główny Urząd Geodezji i Kartografii.

W posiedzeniu uczestniczyli członkowie Komisji: T. Brzezińska-Wójcik, A. Czerny, R. Huszcza, S. Kaciszczenko, J. Kacprzak, D. Kalisiewicz, A. Markowski, J. Ostrowski, J. Pietrow, J. Pietruszka, A. Pisowicz, T. Wites, W. Włoskowicz, E. Wolnicz-Pawłowska, B. Zagórski, M. Zych.

Obrady prowadził Maciej Zych, przewodniczący Komisji.

Wstępny porządek obrad obejmował:

1. Zagajenie.
2. Przyjęcie protokołu 123. posiedzenia Komisji z dnia 7 grudnia 2022 r.
3. Przyjęcie sprawozdania z prac Komisji w 2022 roku.
4. Sprawy bieżące.
5. Nazwy do wyjaśnienia/uzupełnienia.
6. Wykaz polskich nazw budowli – kontynuowanie omawiania wykazu nazw z obszaru Ukrainy.
7. Wykaz polskich nazw budowli – omówienie wykazu nazw z obszaru Białorusi.
8. Wolne wnioski.

Ad 1. Przewodniczący przywitał członków Komisji na 124. posiedzeniu.

Ad 2. Protokół 123. posiedzenia przyjęto jednogłośnie po wprowadzeniu drobnych korekt redakcyjnych (16 głosów za).

Ad 3. Członkowie Komisji otrzymali, przygotowany przez Prezydium, projekt sprawozdania z działalności Komisji w 2022 roku. Omawiając projekt zaproponowano wprowadzenie kilku drobnych zmian redakcyjnych. Po wprowadzeniu tych zmian sprawozdanie z prac Komisji w 2022 roku przyjęto przy 15 głosach za i 1 głosie wstrzymującym się.

Ad 4. Członkowie Komisji zostali poinformowani o przygotowaniach do 22. posiedzeniu Sekcji Bałtyckiej UNGEGN. Posiedzenie odbędzie się w Warszawie w dniach 15–17 marca, a uczestniczyć będą w nim przedstawiciele czterech państw członkowskich Sekcji – Estonii, Litwy, Łotwy i Polski – oraz, jako obserwatorzy, przedstawiciele Czech i Słowacji. Na spotkanie nie zostali zaproszeni przedstawiciele Rosji (piąte państwo członkowskie Sekcji) i Białorusi (obserwator w Sekcji), zaś przedstawiciele Ukrainy (obserwator w Sekcji) poinformowali, że nie będą w stanie uczestniczyć w spotkaniu. Na posiedzenie zgłoszono 18 referatów – będą one wygłaszane w czasie dwóch pierwszych dni, trzeciego dnia posiedzenia jest natomiast zaplanowana wycieczka.

M. Zych zwrócił uwagę, że w „Wykazie angielskich nazw ważniejszych obiektów geograficznych położonych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej” uwzględnione są dwa mniej znaczące obiekty: Pogórze Przemyskie i Góry Słonne.

Pogórze Przemyskie to jedno z 10 pogórzy (mezoregionów) wchodzących w skład Pogórza Karpackiego, czwarte pod względem powierzchni. Góry Słonne to natomiast niewielkie, dość niskie (najwyższy szczyt 668 m) pasmo w mezoregionie Góry Sanocko-

-Turczańskie. Dodatkowo według Państwowego Rejestru Nazw Geograficznych pasmo to nosi nazwę *Słonne Góry* (inny szyk, nazwa ta jest zestandaryzowana), a Komisja nie powinna stosować innych form nazw z obszaru Polski niż zostały przyjęte przez Komisję Nazw Miejscowości i Obiektów Fizjograficznych.

W trakcie dyskusji zwrócono uwagę, że nazwa *Pogórze Przemyskie* została uwzględniona jako wzór typu nazw pochodzących od nazwy miasta, gdzie w nazwie angielskiej termin rozróżniający należy podać w mianowniku – *Przemysł Foothills*. Uznano, że z tego powodu nazwę tę warto jednak pozostawić w wykazie (aklamacja). Natomiast w przypadku Gór Słonnych uznano, że nie jest to obiekt na tyle istotny, aby jego nazwę uwzględniać w wykazie skierowanym, z założenia, głównie do odbiorców zagranicznych, zwłaszcza że są już uwzględnione inne przymiotnikowe nazwy gór, które mogą posłużyć, jako wzór tłumaczenia na język angielski tego typu nazw. Poparto zatem propozycje pominięcia tej nazwy w wykazie (aklamacja). Pojawiła się natomiast propozycja, aby w zamian uwzględnić nazwę jednostki nadrzędnej, czyli Gór Sanocko-Turczańskich, w której są wymienione nazwy dwóch miast – angielskim odpowiednikiem byłaby nazwa *(the) Sanok-Turka Mountains*. Członkowie Komisji poparli ten pomysł (aklamacja).

Ad 5. Omówiono nazwy do uzupełnienia lub wyjaśnienia z zasadniczego wykazu egzonimów.

Komisja otrzymała kolejne pismo dotyczące zmiany polskiej nazwy Kaliningradu i obwodu kaliningradzkiego (wnioskodawcy uznali, że taka zmiana powinna nastąpić 13 kwietnia, kiedy obchodzony jest Dzień Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej). Propozycję zmian poruszoną w piśmie poparły Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Ministerstwo Rozwoju i Technologii, zaś p.o. Głównego Geodety Kraju, p. Alicja Kulka, wniosła o ustalenie, że jedynym zalecanym egzonimem dla miasta jest *Królewiec* (dotychczas, jako główna zalecana jest nazwa *Kaliningrad*, zaś nazwa *Królewiec* jest dopuszczana, jako nazwa wariantowa) oraz zmianę polskiej nazwy jednostki administracyjnej na *obwód królewiecki*. Przed posiedzeniem p. Alicja Kulka poprosiła jednak, aby Komisja na bieżącym posiedzeniu wstrzymała się z ewentualnym uchwaleniem ww. zmian.

Przewodniczący uznał, że samą kwestię ewentualnej zmiany nazwy *Kaliningrad* na *Królewiec* oraz *obwód kaliningradzki* na *obwód królewiecki* można jednak omówić na bieżącym posiedzeniu, aby poznać opinię i argumenty członków Komisji.

W trakcie dyskusji zwracano uwagę na wiele różnych kwestii związanych zarówno z aspektami językowymi, jak i pozajęzykowymi. Zauważono, że nazwa *Kaliningrad* jest sztucznym chrztem niezwiązanym z miastem i regionem. Tak, jak w przypadku każdej nazwy geograficznej, jej podstawową funkcją jest funkcja identyfikacyjna; w odniesieniu do tej nazwy dochodzi jeszcze funkcja symboliczna, gdyż, zgodnie z założeniami przy nadawaniu nazwy, miała ona upamiętniać określoną osobę (M.I. Kalinina) – z tego powodu nazwa ta stanowi element przestrzeni symbolicznej Rosji, a nie Polski. Zauważono także, że nazwa *Kaliningrad* ma w Polsce emocjonalny charakter, a jej zmiana miałaby charakter wizerunkowy. Zmianę zalecaną w języku polskim nazwy tego miasta można rozpatrywać także, jako element wojny informacyjnej z rosyjską agresją. Pojawia się, w związku z tym, aspekt polityczny, dlatego dobrze by było, aby opinię w sprawie proponowanej zmiany wydał także MSZ (zwłaszcza, że w mieście tym znajduje się polski konsulat generalny, a zmiana polskiej nazwy miasta spowodowałaby konieczność zmiany nazwy konsulatu i aktualizację wszelkich materiałów zawierających jego nazwę). Ponadto zwrócono uwagę, że nazwa *Kaliningrad* jest endonimem i także nazwą stosowaną międzynarodowo – zmiana egzonimu dotyczyłaby tylko

stosowania nazwy w języku polskim, nic nie zmieniłoby się w przypadku używania nazwy tego miasta na arenie międzynarodowej.

Przewodniczący zaproponował, aby ewentualne przyjęcie zmian tych nazw odłożyć na kolejne posiedzenie, które miałyby odbyć się 5 lub 12 kwietnia. Zgłoszony został jednak wniosek, aby uchwałę przyjmując już na bieżącym posiedzeniu, jednak wyznaczyć późniejszą datę jej wejścia w życie (13 kwietnia) oraz kontrwniosek, aby na bieżącym posiedzeniu Komisja tylko przyjęła opinię o zasadności takiej zmiany, a uchwałę o zmianie przyjęła na posiedzeniu kolejnym. W tej sytuacji przewodniczący zarządził głosowanie wstępne – czy członkowie Komisji chcą na bieżącym posiedzeniu przyjąć uchwałę, czy opinię: za przyjmowaniem na bieżącym posiedzeniu uchwały opowiedziały się 4 osoby, za przyjmowaniem opinii – 7 osób, 5 osób wstrzymało się od głosu. W kolejnym głosowaniu za przyjęciem opinii o zasadności zmiany dla miasta dotychczasowych nazw *Kaliningrad*, jako głównej, i *Królewiec*, jako wariantowej, na samą nazwę *Królewiec* oraz zmiany dotychczasowej nazwy *obwód kaliningradzki* na *obwód królewiecki* opowiedziało się 11 członków Komisji, 2 było przeciw, 3 wstrzymało się od głosu. Właściwa uchwała dotycząca tych zmian zostanie przegłosowana na kolejnym posiedzeniu Komisji.

Na poprzednim posiedzeniu przyjęte zostały egzonimy dla trzech nowych prowincji Indonezji: *Papua Południowa*, *Papua Środkowa*, *Papua Górská*. W grudniu, po powołaniu gubernatora, konstytuowana została kolejna prowincja w indonezyjskiej części Nowej Gwinei – Papua Barat Daya wydzielona z prowincji Papua Zachodnia (Papua Barat). Nazwa prowincji w tłumaczeniu to *Papua Południowo-Zachodnia* – nazwa jest niepoprawna z geograficznego punktu widzenia, gdyż prowincja zajmuje północno-zachodnią część Papui, jednak w takiej formie została przyjęta przez władze indonezyjskie. Ze względu na to, że dla innych nowo powstałych prowincji Indonezji Komisja przyjęła egzonimy (podobna nazwa jest już przyjęta dla jednej z prowincji: *Celebes Południowo-Wschodni*), Komisja postanowiła również dla tej prowincji przyjąć egzonim w formie ***Papua Południowo-Zachodnia*** (aklamacja).

Omówiono propozycję dodania kilku nazw dla miejscowości, których polskie nazwy są używane w nazewnictwie warszawskich ulic (a także we współczesnych publikacjach).

Ulica Daszowska (Grochów) nazwana została od miejscowości Daszów (obecnie na obszarze obwodu winnickiego Ukrainy), znanej z tego, że 14 maja 1831 stoczono tu pierwszą znaczącą bitwę powstania listopadowego na Podolu. Komisja przyjęła, przez aklamację, dla niej nazwę ***Daszów***.

Ulica Płużańska (Włochy) nazwana została od miejscowości położonej w obwodzie chmielnickim (Ukraina). W latach 1929-31 i 1935-59 miejscowość była siedzibą rejonu płużańskiego. Dla miejscowości tej stosowane są po polsku nazwy *Płuźne* (zbieżna z nazwą ukraińską w transkrypcji) i *Płuźno*. Komisja przyjęła, przez aklamację, dla niej nazwę ***Płuźne***.

Aleja Zieleniecka (Saska Kępa) nazwana została dla upamiętnienia bitwy pod Zieleńcami (18 czerwca 1792 r.) zakończonej zwycięstwem wojsk polskich i upamiętnionej ustanowieniem Orderu *Virtuti Militari* przez króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Dla miejscowości tej, położonej w obwodzie chmielnickim (Ukraina), po polsku stosowana jest nazwa *Zieleńce* oraz nazwa *Żylińce* nawiązująca do współczesnej nazwy ukraińskiej Жилинці. Po dyskusji Komisja postanowiła dla tej miejscowości przyjąć, jako egzonim, nazwę bardziej historycznie utrwaloną – ***Zieleńce*** (aklamacja).

Na nowym osiedlu Wilno (Elsnerów) dla ulic i placów wprowadzono nazwy związane z Wilnem. Jedną z takich nazw jest plac Trynopolski. Trynopol był w okresie międzywojennym niewielką wsią położoną nad Wilią, niedaleko od Jerozolimki i Kalwarii. Obecnie jest to niewielka część dzielnicy Werki, a znajduje się w niej kościół Trójcy Świętej i klasztor trynitarzy z XVIII w. Komisja postanowiła przyjąć dla tej części Wilna nazwę *Trynopol* (aklamacja).

Komisja jakiś czas temu postanowiła ujednoczyć w nazwach budowli zapisy *Święta Trójca* i *Trójca Święta* do szyku *Trójca Święta* – w związku z tym w 10 nazwach budowli z Czech, Grecji, Litwy, Rumunii, Słowacji, Węgier, Gruzji i Etiopii zastosowany jest ten szyk (*katedra Trójcy Świętej, klasztor Trójcy Świętej, cerkiew Trójcy Świętej* itp.). W przypadku obiektów z Ukrainy zastosowany został szyk *Święta Trójca*. Komisja postanowiła ujednoczyć ten szyk zmieniając nazwy (aklamacja):

- *cerkiew Świętej Trójcy* na *cerkiew Trójcy Świętej* (Żółkiew),
- *kościół Świętej Trójcy* na *kościół Trójcy Świętej* (Mikulińce),
- *monastyr Świętej Trójcy* na *monastyr Trójcy Świętej* (Korzec),
- *monastyr Świętej Trójcy* na *monastyr Trójcy Świętej* (Międzyrzecz),
- *sobór Świętej Trójcy* na *sobór Trójcy Świętej* (Łuck).

Ad 6. Kontynuowano omawianie wykazu nazw budowli z obszaru Ukrainy postanawiając:

- dodać egzonim *brama Gliniańska* (Lwów) – aklamacja,
- dodać egzonim *Czarna Kamienica* dla budynku (Lwów) – aklamacja,
- dodać egzonim *Dom pod Chimerami* wraz z formą wariantową *Dom Horodeckiego* dla budynku (Kijów) – 13 głosów za dodaniem nazw, 0 przeciw, 2 wstrzymujące się,
- dodać egzonim *Jaskółcze Gniazdo* dla budynku (Haspra) – aklamacja,
- dodać egzonim *kamienica Królewska* dla budynku (Lwów) – aklamacja,
- dodać egzonim *Opera Lwowska* dla budynku (Lwów) – aklamacja,
- dodać egzonim *Opera Narodowa Ukrainy* dla budynku (Kijów) – 11 głosów za dodaniem nazwy, 0 przeciw, 4 wstrzymujące się,
- dodać egzonim *pałac Fredrów* (Wisznia) – aklamacja,
- dodać egzonim *pałac Liwadyjski* (Liwadia) – 14 głosów za dodaniem nazwy, 0 przeciw, 1 wstrzymujący się,
- dodać egzonim *pałac Maryjski* (Kijów) – aklamacja,
- dodać egzonim *pałac Massandryjski* (Massandra) – 10 głosów za dodaniem nazwy, 1 przeciw, 4 wstrzymujące się,
- dodać egzonim *pałac Potockich* (Tulczyn) – aklamacja,
- dodać egzonim *pałac Radziwiłłów* (Ołyka) – aklamacja,
- dodać egzonim *ratusz Polski* dla budynku (Kamieniec Podolski) – 10 głosów za dodaniem nazwy, 0 przeciw, 5 wstrzymujących się,
- dodać egzonim *Schody Potiomkinowskie* (Odessa) – aklamacja,
- dodać egzonim *Teatr Opery i Baletu* dla budynku (Odessa) – 12 głosów za dodaniem nazwy, 0 przeciw, 3 wstrzymujące się,
- dodać egzonim *Willa Goplana* dla budynku (Truskawiec) – 11 głosów za dodaniem nazwy, 3 przeciw, 1 wstrzymujący się,
- dodać egzonim *Złota Brama* (Kijów) – aklamacja,

- dodać egzonim *park Stryjski* (Lwów) – aklamacja,
- dodać egzonim *Matka Ojczyzna* dla statuy (Kijów) – aklamacja,
- dodać egzonim *pomnik Niepodległości* (Kijów) – aklamacja,
- dodać egzonim *pomnik Założycieli Kijowa* (Kijów, brzeg Dniepru) – aklamacja,
- dodać egzonim *pomnik Założycieli Kijowa* (Kijów, plac Niepodległości) – aklamacja,
- dodać egzonim *pomnik Zatopionych Statków* (Sewastopol) – aklamacja,
- dodać egzonim *Babi Jar* dla miejsca pamięci (Kijów) – aklamacja,
- dodać egzonim *Gaj Szewczenki* dla skansenu (Lwów) – aklamacja.

Ze względu na brak czasu omówienie nazw budowli z obszaru Białorusi odłożono na kolejne posiedzenie Komisji.

Na tym posiedzenie zakończono.

Protokółował:
Maciej Zych